

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	---	--

Zeng a harang.

(Ajánlva főtisztelendő Révész Bálint püspök urnak.)

Zeng a harang, cseng most imára,

Zendül az ének, zeng a hála;

Mély buzgóság, hit és alázat:

Tölts bé most ezt a szent házat...

Téged imádunk — áldva itten:

„A Sionnak hegyén Ur-Isten“!

Ha lelkeinket bánat tépi:

Oly jó itt megnyugodni néki;

Kezünk imára összetéve...

Szívünkbe száll üdv s égi béke,

Te élsz és munkálsz szíveinkben:

„A Sionnak hegyén Ur-Isten“!

Ha ostoroz a vész, az élet:

Oly jó segélyül híni téged;

Ha reményeink füstbe szállnak,

Nálad valósulást találnak...

Te, csak Te vagy ur mindenekben:

„A Sionnak hegyén Ur-Isten“!

Ha keressük „lételed“ hol van?

Beszélsz égő csipkebokorban;

S ott ragyogsz a napban s virágon...

Lelked ömlik szét a világon;

Egyformán vagy nagyban s kicsinyben:

„A Sionnak hegyén Ur-Isten“!

Ha kedveseink sírba szállnak,

S átadjuk magunk néma gyásznak:

Gyógyírt adsz a szívnek sebére...

Ránk mosolyg hitünk hajnalfénye

S egyesülünk Véled a hitben:

„A Sionnak hegyén Ur-Isten“!

(Jármi.)

Kósa Ede.

„Mit cselekedjünk Atyámfiak, férfiak?“

„A hatás ellenhatást szül.“ Minél nagyobb az elnyomatás, annál nagyobb a szabadság s függetlenségre való törekvés is. Az üldözések legkeményebb időszakai teremtették meg mindenkor a vértanuk legtöbb ezereit. Sötétségből támad világosság; boru után derü.

A syriai zsarnokuralom volt szülő anyja a Makkabeusok halhatatlan dicsőségének. Junius Brutus talán soha ki nem kiáltatja a római köztársaságot, ha nem volt volna Tarquinius Superbus oly gögös és kegyetlen uralkodó. Ha Gamaliel eszélyes tanácsa szerint mindvégig békét hagynak az apostoloknak és ha a Nerók, Domitiánok, Deciusok, Valeriánok s Diocletianok jobbára tervszerűen kigondolt kegyetlen üldözései nem dühöngenek; ha ekként százak és ezerek, ezek közt még gyermekek és gyöngéd szüzek is nem rohannak oly készséggel a vértanui dicsó halálba: ki tudja, fogott volna-e oly hamar, sőt utóvégre is a kerekföldet beárnyékoló terebélyfává izmosulni a keresztyénség gyöngécsemetéje? S vajjon Luther szakít-e a pápasággal s lesz-e az új szellemi világosság egyik fényes napjává, ha részint a Tetzl és Eck-féle nyegle, hű emberek, részint a pápa „pestises udvara“ s az egyháznak szörnyű obscurismusa őt a végletekre nem kényszerítik?...

„Hatás ellenhatást szül.“ Sötétségből támad világosság.

Igy volt ez mindenkor; így van ma is minden téren.

Soha talán annyi jogszerű panasz nem hallatszott, mint épen időkben, hogy a hívek s közöttök még a lelki betegek is, a helyett, hogy nagy epekedéssel törekednének beszélni az előttök szabadon álló Bethesda csudás erejű tavába, többnyire szándékosan távol tartják attól magukat; volna arató elég, de aratásra való gabona vajmi kevés, sőt nem ritkán épen semmi!... pusztában hangzik el a kiáltó szózat; nincs, ki vágyakoznék Sionnak falai közé; nincs, ki mondaná: „házadnak szerelme megemészt engemet“... üresek a templomok; végelgyengülésben szenved a hitélet;

sivár, meddő az erkölcsiség mezeje stb. Viszont e panaszok megszüntetésére soha talán annyi lelkesültség nem mutatkozott, mint napjainkban. Kivált ifju lelkésztársaink egy derék hadteste állott elő pezsgő vérrel, tüzes energiával, hatalmasnál hatalmasabb szellemi vértézésel, kimutatni a kór alapokait és megorvosolni a bajt. Az egyik keresgéli a gyűjtögeti a gyógyító füveket; a másik már nyilvánosságra is hozza az általa hasznosnak bizonyult gyógykezelést. Ez megpendít egy szép eszmét s annak megtestesítése végett ugyancsak működött az igazság meggyőző erejét s a szónoki nyelv összes fegyverkészletét; amaz szent fölgerjedésében még ostort is ragad, melylyel kényszerít bennünket, főleg idősbeket, hogy tegyünk már valamit a Krisztusért, hogy nem elégedve meg a másébol vett 1—2 predikációnak a nép előtt hetenként való felmondásával, harczoljuk a hitnek harczát a hitelenséggel szemben és végezzük az evangyélium munkáját.

De meg kell vallani, hogy mindannyian jót akarnak. Akarják a valláserkölcsei élet megújodását.

„Mit cselekedjünk tehát, Atyámfiai, férfiak?”

Én az annyiszor hangsúlyozott belmissió terén, a lelki gondozás hatékonyabbá tétele szempontjából, nem a diasporában, — melyre nézve az egyetemes konvent már megtette a kezdeményezést, — hanem a rendezett gyülekezetekben, valamint itt-ott, külső távoli tanyákon vagy fiókegyházakban élő hitsorsosainkra vonatkozólag, egy konkrét javaslattal lépek föl. Ha van benne életrevalóság: megél; ha nincs: leszen ez is mint annyi sok más, csak „zengő érc és pengő czimbalom.”

Azt azonban előre bocsátom, hogy javaslatom, illetve javaslataimban a falusi és kisebb mezővárosi gyülekezetek lebegtek szemem előtt; nagyobb városokban csak is segéd- vagy vándorlelkészek közreműködésének igénybe vételével s némi módosításokkal lennének azok megvalósíthatók.

Kiss Lajos.

(Vége köv.)

Nyilatkozat.

Nagytisztelétű Csiky Lajos hittanár urnak helyően.

A „Debreczeni Protestáns Lap”-nak ez évi 20. számában szives volt Nagytisztelétű Ur a hittanhallgatók számára irt vallástanítási módszertanomat ismertetni. Ismertetése kétségen kívül a legjobb akaratból származott ugyan, nemely állítására mégis kötelességemnek tartom röviden nyilatkozni.

Egy helyen azt irtván Nagytisztelétű Ur „A kérdéseket szerző, mint maga megmondja, Kovács Lajos vallástanítási vezérkönyvéből vette át, valamint tőle vette az idéző jel közt adott néhány apró részletet s némelyik dispositiót” többet sejtet, mint a mennyi a szorosán vett valóval meg-egyezik s mint a mennyt egy mintaleczkét író egyén önérzete közönyösen vehetne. A valódi tényállást a következőkben adom elő. Összesen öt mintaleczkét dolgoztam, nevezetesen az I., III. és IV-dik osztályok számára egy-egy bibliai történetet, még pedig ez utóbbi osztály számára a „Lázár feltámasztása” címűt két szempontból dolgoztam fel, u. m. 1-ör egyszerűen mint történetet és 2-or tekintéssel

arra, hogy mikép kell a bibliai történetek tanításával kapcsolatosan és így alkalmilag valamely hittani tételt kifejteni és felfogatni.

Aztán a rendszeres vagy helyesebben, összefüggő vallástanításra is dolgoztam két mintaleczkét. Ugy a bibliai történetek, mint itt a hittani tételek szövegét a Kovács Lajos által irt, de a főtisztelétű tiszántuli ev. ref. egyházkerület által kiadott s ennek sajátját tevő „Bibliai történetek” és „Keresztyén vallástan” című kézikönyvekből vettem; a rendszeres vallástanításra vonatkozólag irt két mintaleczkénél pedig az ugyancsak Kovács Lajos által irt, de a főtisztelétű egyházkerület tulajdonát képező Utmutatás II. kötetéből csak azon kérdéseket irtam át, a melyekkel a tanítás végén a már előbb katekhétikailag kifejtett tantétel tartalma összegeztetik és végre a dispositiót ugyanitt. Egyébként a mintaleczkék feldolgozásában, illetőleg a katekhizálásban, tehát a kifejtő kérdések feltételében, az előkészítésben és magyarázásban teljes önállósággal jártam el. A két legutóbbi mintaleczkénél a jelzett néhány kérdés és a két dispositiót átvettem részint azért, mert helyesek és jók, részint azért, mert nekem épen az egyházkerület által kiadott tankönyvek használati módjába kellett — kötelességszerűleg sőt okszerűleg is — bevezetnem hallgatóimat, az átvételt természetesen találtam; s épen azért az eredetiség önállóság látszatáért nem tartottam szükségesnek az átvetteken a legkisebb változtatást is tenni. Ezek szerint, mint az általam tulságos scrupulositásból tett megjegyzések mutatják, pár helyen, végül az összegező kérdéseket, nem pedig általában a kérdéseket irtam át, továbbá két dispositiót.

Hogy a tiszántuli ev. ref. egyházkerületben érvényes népiskolai tanterv menetével nem egészen egyező sorban tárgyaltam a vallástanítás tananyaga egyes részeinek módszertanát, az bizony igaz; nevezetesen az egyháztörténelem tanításáról a hit- és erkölccsant megelőzőleg van szó. Erre nézve azonban nem alaptalanul tettem eltérést, ugyanis az egyháztörténelem egyfelől folytatása a bibliai történeteknek, másfelől a kettő tanításának módszere, mondhatni, egy és ugyanaz, tehát e kettő egy tárgyi, mind módszertani szoros viszonyban áll; de másfelől a módszertani tárgyalás nem is követheti minden részletben a tantervet, mert például az ének és imádság mindenik osztálynak tantárgyát képezi, annál fogva csak egyszer lehet azokról szó, még pedig előbb vagy utóbb, az egészen közönyös; aztán a némileg eltérő rendben való tárgyalás érdemileg legkisebb zavart sem okoz. A jóakaratu ismertetést különben köszönve, igaz tisztelettel maradtam

Debreczen, 1886. május 16.

Joó István.

Egyháztörténelmi töredék.

A Bécsbe fölhívott és megjelent bizalmi férfiak tanácskozásai 1855. máj. 17. — jun. 20-ig.

XI.

Tizenhetedik ülés június 11-ikén délelőtt.

Főtárgya volt a zsinat.

Török Pál: a tervezetben legelőször elő van adva,

hogy minden egyházi testületek felett áll a zsinat; azután meg van mondva, hogy forum supremae instantiae, de határozatai ő felsége megerősítésétől függenek.

Másik tárgy a zsinat tartásának szabadsága. Ha mi elismerjük a zsinatot az egyházi szervezet koronájának, ennek szabad tartását is óhajtunk kell. Mert ha szabad egyéb alsó gyűléseket tartani, a zsinatok tartása is szabad legyen.

Kik legyenek tagjai? Eddig a seniorátusok száma szerint választottak a tagok, tehát ezért javulja a seniorátusok szerinti választást, a népesség inkább van aránylag személyesítve. A választást a superintendentiákra bizza, mert inkább az egyseget kívánja képviseltetni, nem pedig a provinciálismust. — De hiszen nem is bírnak a külsők, a távol állók kellő ösmere-tével, sem az egyeseknek, sem a tárgyoknak. Egyes gyülekezetek választottak már az esperességekre, az esperességek a superintendentiákra; ennél fogva minden jognak elég van téve.

A zsinatnak meghatározott helye legyen, nehogy villogjanak, elébb hol legyen. Ország középpontja; s a két felekezet együtt tartsa azt.

To per czer. A két hitfelekezet synodusának összejöve-telével ő szerinte zu complizirt nicht ganz richtig; kisebb jelentőségű észrevételei vannak.

Szoboszlai Pap István. Kelljen-e zsinat? ez nem jöhet kérdésbe, mert akkor az lehet első kérdés, kelljen-e, legyen-e hitfelekezet? evangéliomi egyház? Igen, semmiféle társaság törvény nélkül fen nem állhat, kell tehát törvény és így kell lenni törvényhozónak is. Már pedig evangéliomi egyház részére, hitelveink szerint csak ez adhat törvényeket; nekie levén adva Jézus által a potestas ecclesiastica. Lám, hiszen magok az apostolok birtak volna hatalommal a jeruzsálemi gyülekezetben legelőször fölkerült kérdést eldönteni és e részben törvényt diktálni, még sem tették ezt, hanem összehívták a sokaságot, a kérdést feltette Péter, azután Jakab apostol szava tetszett a sokaságnak. Cselek. XV.

De hiszen már az 1790°/1. XXVI. törv. cikkben is ki van mondva „liberam fore etiam synodorum celebrationem.“ A jelenleg tárgyalt törvényjavaslatban is a 8-ik § kétségkívül teszi a zsinat tarthatását, csak hogy épen a XXVI-ik t. cz. értelmében. Azonban a törvényjavaslat nem tárgyalja ex professo s részletesen a zsinattartás módját; teendőiről is csak röviden emlékezik meg. E körülmény adott okot arra, hogy közöttünk több részről nyilvánították az a kívánat, miszerint vagy póltassék ki most előre a törvényjavaslat, egy a zsinattartásra vonatkozó részletes cikkkel, vagy most csak annyi mondatván ki, hogy e tárgyról később fog részletes törvény alkottatni: most csak azon több oldalról nyilvánult óhajtás tárgyalassék, hogy a zsinattartás periodice, engedelemkérés nélkül, szabadon tétethessék. E helyzetében a dolognak kétségkívül mindnyájunk előtt kedves vala Török Pálnak azon szíves ajánlkozása, hogy a zsinatról egy részletes törvényjavaslatot készíteni és ezt előterjeszteni kész lesz. Mit miután teljesített és dolgozatát bemutatta, úgy hiszem, mindnyájunk részéről hálás elismeréssel találkozik.

A fő kérdés tehát itten ismétlem nem a zsinat szükségessége, hanem a körül forog, mi legyen óhajtandóbb és üdvösebb egyházunkra nézve? az-é, hogy bizonytalan időre hagyassék a felmerülendő szükséghez képest a zsinattartás? vagy pedig most a törvényben meghatározandó időszakokban? (periodice) rendszeresen és szükségképen összejöendő legyen-é? Én lelkem teljességéből ez utolsót óhajtom, pártolom. Igen, már csak

azért is, mert nem képzelhetek oly esetet, hogy öt vagy hat év lefolyása alatt, ha nem is mulhatlan szükségesnek, de célszerűnek ne mutatkozzék átnézni a törvényeket; megtekinteni azoknak a lefolyt idők alatti végrehajtását stb. Annyival inkább óhajtom pedig ezt és üdvösnek tartom azon szempontból is, mert nagy megnyugtató lesz a hitrokonokra nézve tudni azt, hogy ekkor és ekkor bizonyosan összegyűlendő a zsinat és ha találtatik hiány, akkor ki lesz igazítva. Nincs nekem kétségem a felől, hogy midőn a muszka birodalomban is 1832. óta évenként a zsinattartás meg van engedve, a mi magas kormányunk és maga legkegyelmesebb urunk ő felsége is — miután a cath. egyház irányában még a jus placeti is megszünttetett — a törvényben kimondott egyenlőség nyomán és értelmében nem ellenzendi részünkre a zsinattartásnak ily módoni szabadságát. Én tehát azt óhajtom, hogy nyerhessük meg ezt a szabadságot, melyszerint bizonyos időkben, névszerint minden hatodik évben a zsinatok legfelsőbb engedelemkérés nélkül rendszeresen megtartathassanak.

Óhajtom tehát a zsinatot, csak hogy világi indulatok letételével, mellékes érdekek, rend, rang eltávolításával; különösen előjogok s uralkodásvágy távoltartásával; evangéliomi szellemtől, szeretettől áthatottan; egyedül Isten dicsősége, vallás, erkölcsiség, egyház érdeke iránti buzgalomtól égvé lépjenek minden tagok mindenkor a gyűlésterembe s mint az összes egyház egy test a Jézusban és Jézusnak teste, úgy ők, mint az egyház egy részének képviselői, egy testnek nézzék magokat. Meg kell tehát mintegy előre förödniök, hogy minden gyarlóságtól megtisztuljanak; megfürödniök nem földből ömlő vízben, hanem a jézusi szeretet, szellemi, mennyei, sácramentomi szent fürdőjében. Mily kellemetlen küzdelem és valódi harc folyt a budai zsinaton! Mint ellenséges táborok, úgy álltak egymással szemben az egyházi és világi rend. Tiszteletlen nevezetekkel (kend) illetve egymást és kiméletlen szemrehányásokkal. Ilyeneknek nem szabad történniök.

A redactionra nézve a következő észrevételeim vannak:

1-ör. Minthogy az eddig tárgyalt törvényjavaslatnak egy részét teendő ez a dolgozat is, az egész pedig a magas miniszterium nevében fog kibocsátatni, tehát ugyancsak a tisztelt miniszteriumtól függ a szerkezetet megállapítani s bölcs belátása szerinti alakban bocsátani ki.

Minthogy azonban magas megbízatásunknál fogva eddig is szabad volt szóllanunk: úgy hiszem, itt is lehet, sőt kötelesség ezt tenni.

Ennél fogva mielőtt az egyes §-okhoz szólnék, általánosságban megjegyzem, hogy a lehetőségig röviden óhajtom e törvényezikkelyt szerkesztetni; nem oly szűken azonban, mint a budai zsinat cónonjai közt van; hanem hogy minden szükséges eszme és tárgy benne legyen.

Megjegyzem ezenkívül már a dolgot illetőleg a következőket:

Először is azt, — és ezt az egészre nézve igen lényegesnek tartom, — hogy felügyeletről, folytonos gondoskodásról nem lehet szó oly testületnél, mely hat évben csak egyszer gyűlendő össze és csak egybegyűlve gyakorolhat hatóságot, eloszlása után pedig testületet nem formál, de sőt tagjai előbbi rendes helyzetökbe visszalépnek, legfeljebb is csak megbízás útján s megbizandó valamely testület által eszközölhet felvigyázást.

Ennél fogva mindazok, mik a §-okban így hangzanak, részint kihagyandók, részint úgy módosítandók, hogy a tör-

vényhozásban ezekre meg ezekre a czélokra legyen a figyelem fordítva, legyen a törekvés irányozva.

Másodszor, hogy nem lehet itt helye hat évre kiterjesztendő választásnak semmi tagra nézve, minthogy a beveződött zsinat többé ily minőségben nem létezik, míg nem majd hat év múlva ismét zsinat fog összehívanni. Más dolog az, a hol minden évben össze kell ülni a törvényhozó testületnek s ennél fogva bizonyos időszakra (hat, hét évre) választatnak tagjai. De itt, hol — rendkívüli eseteket kivéve — csak hat évben jövend össze zsinat, senki nem vihet el magával és magán oly törvényhozói fényt, melynél fogva ő önmagát felülemelkedettnek képzelhetné a rendszerezett igazgatási organumokon és hatóságokon, miből könnyen rendbontás és ezek folytán romlás eredhetne. Az utolsó gyűlés berekesztésével megszűnik a zsinat zsinat lenni s mindenki visszatér előbbi minőségébe.

A z egyes §-okra.

Ad. §-um 1-um. Die Gesamtheit der ewangelischen Landeskirche

a) A. C.

b) H. C. in Ungarn wird durch die General Synode vertreten.

NB. Én itt másik §-ba tenném a Synodusnak summás definitióját, melyből folyólag valamint a főconsistorium protocollumainak előmutatását, ugy a superintendentiák jegyzőkönyveinek felküldését is kívánhatja; ugyanazoknak az egyház állapotáróli jelentését elvárja, megnézi, tanácskozás alá veszi a 7-ik § h) pontja szerint.

Harmadik § lenne: Zu den Gegenständen der Gesetzgebung der Synode gehören insbesondere.

1) Die Kirchenlehre (dogma).

2) Ritualien, Liturgie, Festtage.

3) Külső igazgatás, ennek organumai, igazgató egyházi hatóságok fokozatonkénti rendezése.

4) Egyházi ügyek birói elintézése; továbbá biráskodási hatóságok fokozatonként; fegyelmi szabályok.

5) Igazgatási és bírósági testületek munkaterének, esprességek és superintendentiák területének meghatározása, szükségessé lehető változtatása.

6) Minden egyházi vagyionok, alapítványok, fundusok kezelésének szabályozása.

7) Iskoláknak, iskolai oktatásoknak, különösen theologiai és paedagogiai intézeteknek rendezése.

8) Egyházi és iskolai hivatalnokok fizetéséről, nyugdíjairól, özvegyeik, árváik ápolásáról, szegénysorsu tanulók segélyeztetéséről, általában a gyülekezetek szegényeinek gyámlításáról teendő intézkedés.

9) Az egyház jogai és szabadságai védelmének, az e részben előfordulható sérelmek orvoslásának eszközlése s ez iránti rendelkezés.

Másik §. Mindezen és több az egyházat érdeklő mindenmű tárgyak feletti intézkedésben s általán fogva a törvényhozásban oda kell irányozva lenni a synodus figyelmének, igyekezetének, hogy:

a) Az Isten félelme, a hívek lelki épülete, vallásosság és erkölcsiség gyarapuljon és szilárduljon.

b) Hogy a tudománynak egysége és tisztasága fentartassék s e végre a netalán támadható tévedések, az Isten beszéde s az ebből merített symbolicus vallástétel szerint elenyésztesse.

c) Hogy az Istentiszteleti szentartásokban, a lényeges egyformaság fentartassék s e czélból a netalán észreveendő önkényes eltérések, ujitások, megszüntetessenek.

d) Hogy az iskolákban a józan nevelés és tanítás emelkedjék, virágozzék; állam s egyház irányában gyümölcsözővé tétessék; különösen, hogy a lelkipásztorságra, iskolatanítósságra, alkalmas, hasznos egyének képeztesse.

e) Hogy a császár iránt a törhetlen hűség szilárduljon, tántoríthatlanná legyen; a világi felsőség iránt a törvényekkel egyező, tartozó engedelmesség fenálljon; s mindezen kötelességeket a hitrokonok készen teljesítsék.

f) Hogy az állam és egyház közötti viszony, mint szintén az egyház és iskola közötti viszony is, mindinkább áldást hozólag alakuljon.

g) Hogy a hitrokonok a hitben és szeretetben minél inkább egygyé legyenek s így az összes evangelicus egyháznak egysége, a szenteknek egysége előmozdittassék.

h) Hogy ugyancsak a hitrokonok, nem csak egymás között, hanem a más hitűekkel is, egységben és békeességben éljenek.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Nekrológ.

A tiszta-abádi ev. ref. egyház régi jó lelkésze Tassy László meghalt f. hó 4-én és közrészvét mellett eltemetett 6-án. Született a boldogult 1825-ben, közrendű nemes szülőktől. Tanult Losonczon, Kőrösön, Kecskeméten és Pósonyban és pedig világi pályára készülvén: az utóbbi helyen a jogi tudományokat tanulta és a jogi cursust végezte, — bekövetkezett azonban az 1848-ik évi szabadságharc s az erőteljes testű s lángoló szívű ifju a könyveket karddal cserélte fel s hősiiesen küzdött mindaddig, míg a világsi katasztrófa bekövetkezett, ekkor az ifju honvédszázados fogolylyá lett és több évi várfogságra íteltetett, 11 hónap múlva azonban börtöne ajtaja megnyílt és szabad lett, de a világi pálya be volt zárva előtte, ekkor Debreczenbe vette utját, theologussá lett és a theologiai tanfolyamot jó sikerrel be is végezte 1853-ban, a mikor a hev. nagykunsági ev. ref. egyházmegye akkori esperese s a karczagi ref. egyház lelkésze Daróczi Mihály vette maga mellé segédül; itt azonban csak 8 hónapig szolgált s még ugyancsak 1853-ban a t.-abádi, mintegy 2000 lelket számláló, virágzó egyházközség lelkészévé választatott s közel 33 évig ott is maradt folytonosan. Megnősült 1855-ben, volt főnökének mívelt lelkü leányát, Daróczi Esztert vévén feleségül, ki most már mint egyedül maradt bus özvegy kesereg a jó férj halálán. Házasságuk gyermekekkel nem áldatott meg. A boldogult már több évek óta aranyeres bántalmakban szenvedett, melyek végre igen kinossá tették életét. Halála általános részvétet keltett, nem csak egyházközségében, de a vidéken is s temetésére nagy számmal sereglettek össze tisztelői. A templomban gyászbeszédet tartott felette Rácz Miklós kunhegyesi lelkész, a sírnál pedig elbucszott tőle Fekecs János abádi tanító. Nyugodjanak az elfáradt szolgálak hült porai békével!

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

Észrevételek nagy. Nagy Lajos lelkész úr megjegyzéseire.

(Folytatás.)

Énekes könyvünkbe föl nem vett énekeket egyáltalában nem szabad a gyülekezet szájába adni, — mondám tehát a múlt számbeli cikkem végén. Nt. Nagy Lajos úr gyakorlata szerint szabad. Lássuk egy kissé e témát.

Van Oosterzee, hirneves holland református theologus, megtámadhatatlanul igaz liturgikai elvei között, mint evangélikus reformált alapvetően erősen hangsúlyozza, hogy „a szabadságnak nem szabad önkényű és féktelenségé elfajulnia, hanem református területen is szabályszerűséggel és renddel kell párosulnia.“ Szépen fejtegeti továbbá, hogy nem érti az a liturgus a protestáns elvet, ki szükség nélkül szakít a szokással és a hagyománnyal. Igazán kérdezi, hogy „mi lesz akkor végül is minden egyházi közösségből, ha minden egyes lelkésznek subjektív véleménye érvényesül legfőbb törvény gyanánt, melynek a gyülekezet külsőleg talán aláveti magát, bárha belsejében háborog is ellene?“ (Prakt. Theol. Zweiter Band. 1-té Aufl. pag. 31.). Harnack, dorpáti lutheránus hittanár Zöckler encyklopaediájában kiadott egyházszertartásában szintén tiltakozik a liturgiai önkény ellen. Ugyanigy tesz Nitzsch (Prakt. Theol. Zweiter B. pag. 301.); Hörk (Liturgika pag. 62.).

Mindezeket nagyon jól tudja és érti is nt. N. L. ur, csak, ugy-e, azt nem tudja és nem érti, mire hoztam én föl ezeket. Bizonyításra! Elvi tétellel igazolt bizonyítására annak, hogy nem szabad a gyülekezet szájába más éneket adni, csak a mi énekes könyvünkben van. Önkény, féktelenség színtereivé akarják némelyek egyházunk templomait, vagy akár a templomok környékét átváltoztatni?! El akarja N. L. ur gyülekezete tagjaitól apáinak örökségét, szép énekekben is gazdag zsoltaáros könyvét venni? Hol van itt a határ, hol a hivatalos egyház iránti köteles tisztelet?

De nem, ne félünk mi a nt. ur reformátori működésétől! Hisz ő csak „rendkívüli“ alkalomra gyártott egy éneket s miért ne lehetett volna azt elénekelteni, feltéve, hogy az birt az egyházi énekek a liturgikában megjelölt kelleivel?

Én voltam már néhány rendkívüli ünnepélyen, mint például 1881-ben tartott zsinatunk megnyitásán, majd annak bezárásán, Zwingli Ulrich reformátor születésének negyvenéves jubileumán — s mindenütt csak énekes könyvünket használtuk. De hát, jól van, ezeknél rendkívülibb esemény a m.-pécsi „nagy harang“ felhuzása! Tanulta ugyan a nt. ur annak idején Tóth Mihály egyházszertartásánából (pag. 45.), hogy „az egyházi felsőség által bevett éneken kívül, ha csak elkerülhetetlen szükség esete nem fordul elő, soha mást énekelteni nem engedjen“; forgott a kezében, — „Eskető Lelkész“ című művéből látom, — Hörk liturgikája is, melynek 80-ik lapján olvashatta: „más éneket énekelni azokon kívül, melyek az énekeskönyvben foglaltak, a közösség

és a rend alapelve tiltja... és csak rendkívüli alkalmakkor engedhető meg az énekes könyvtől való eltérés. ... Az egyházi ének a gyülekezet közkinccse, melyről az, ha csak istenitiszteletének lényegén nem akar csorbát ütni, le nem mondhat“: de hát mindezekből csak az ragadta meg a figyelmét, hogy rendkívüli alkalommal el lehet térni az énekes könyvtől, — és egy ihletett percében lantot ragadva, a XC. zsoltaár dallamára szerzett és el is énekeltetett gyülekezetével egy vallásos költeményt, mint alkalmi éneket, melyről, mint írja, csak akkor lett volna szabad első cikkemben kárhóztatólag nyilatkozni, a mennyiben amaz ének netalán nem bír az egyházi énekek kelleivel. „Ezt azonban ki kell mutatni, mert míg valaki ezt nem teszi, nincs jogositva a kárhóztatásra, még ha a gyakorlati theologia tanszékét tartja is elfoglalva“, — mondja a nt. ur.

Miért ne teljesíteném méltányos kívánságát?! Hogy a költemény, mint vers, kvalifikálhatatlanul rossz, azt minden poetikát tanult ember egyszerre látja. Minden lépten-nyomon rosszak benne a jámbusok s az ütem megtartására épen nem ügyel a t. szerző ur. Erre nem érdemes a szót sem vesztegetni! Hanem ha már csakugyan a gyakorlati theologiai tanszékét tartom elfoglalva s mint ilyet említek föl a nt. ur s mert fel is hív reá, kimutatom, hogy az az ének nagyon méltatlanul adatott, mint gyarló fércmunka, egy istendicsérő gyülekezet szájába. Megbírálom azt az éneket magasabb hymnologiai szempontból.

Érdekes lehet annak kimutatása, hogy a gyakorlati élet terén is excellált theoretikusok nézete szerint mi az az egyházi ének s mik annak kellei? Felhivom nt. N. L. urat, olvassa el, a mit e tárgyról az amerikai Shedd (Homiletics etc. 1874.), a skót Blaikie (For the Work etc. 1873.), a holland van Oosterzee, a német Harnack, Palmer (Herzog Real-Encyklopaediájában), Harms Pastoral Theologie, Nitzsch és Otto Prakt. Theologie cz. műveikben s a magyar Hörk Liturgikájában mondanak. Szívesen oda adom a nt. urnak bővebb tanulmányozás végett ezen s némely más könyveimet; nagy szüksége volna, ugy látom, reájok. Néhány idézettel előre is megkönnyítem munkáját. Shedd szerint (pag. 265.) „a lelkész fordítson kellő gondot a költészet ezen nemére (az egyházi énekköltészetre, hogy megtudja, ugy természeti érzéke, mint kiművelt hajlama szerint, hogy mi a lyrai és mi nem az... értenie kell a lelkésznek a lyrai költészet általános tárgyát.“ Blaikie szerint (pag. 258.) „az egyházi ének a hódolatnak ténye s a vágyakozó óhajtásnak és bizalomnak, a megalázkodásnak, hitnek és szeretetnek kifejezése.“ Oosterzee igen szépen mondja (pag. 64. stb.), hogy „az egyházi ének a gyülekezetnek nem csak vallásos érzelméről, hanem keresztyéni hitéről is beszélő és ékesen szóló hangon tartozik kifejezést adni, ugy, a mint az a reformáció és az evangélium szellemében nyilatkozik“; továbbá, hogy „az egyházi ének annál jobb, minél kevésbé reflektál és moralizál“; azután „minden szellemtelenség, ha még olyan jóakarattól származott is, minden bágyadt és prózai, mely mégis igényt tart arra, hogy költészetnek neveztessek, ellene van az istenitisztelet méltóságának és ünnepélyességének, mert nem fölemelőleg és építőleg, hanem lehangolólag hat“ (idézve e mondás Oost. által Henke német theologustól). Harnack szerint az

egyházi ének „Isten nagy üdvényeinek élő lyrai átdolgozásában és az emberi szívnek erről való tapasztalatában áll. Eléje azért két követelményt kell állítani, először, hogy az ének és pedig népének legyen, költői, keresztyéni érzelm kifejezése, minden érzélgősség és reflexió nélkül, másodsor, hogy az az egyházi ak jellegét hordozza magán, tehát ne pusztán lelki, keresztyéni ének legyen, hanem úgy hangozzanak azon át az üdvnek nagy tényei, melyek gyökerét és elemét képezik, a mint azok az egyház hitében élnek. Nagy vonásokban az egyetemes keresztyén-népies tartalom uralkodik abban, nem meglepő új gondolatok, hanem a mindennapi régi, a mindenképpől átélte és mégis örökké új. Ezen énekek lyrai-egyházi hitvallás, melyet az egyház adott az egyháznak, Istennek Krisztusban magasztalására és a gyülekezetnek minden oldalú építésére. Az ilyen énekek valódi hatalom a népnél és egyszersmind az ő öröksége. Azon adomány azonban, hogy ezen kincset öntudatosan és lelkesen gyarapítsuk és megfelelő formában előtűkröztessük, csak egyeseknek adatott meg. A keresztyén-népnek szent java azok, melyeknek megtámasztásához, kibébitéséhez senkinek sincs joga.“ Palmer, épen a nt. urra is jól illőleg idézi Nicetius, trieri püspök eme mondását: „qui aequare se non potest ceteris, melius est ei tacere aut lenta voce psallere, quam clamosa voce omnibus perstrepare“ s ugyanó úgy beszél az egyházi énekről, mint a költészetnek a gyülekezetek életében fejlődött legillatosabb virágairól (Herzog R. E. „Kirchenlied“ cikkben). Harms (pag. 160.) az állandó énekek mellett s úgy nyilatkozik, hogy a megszokás hatalma előtt meg kell hódolni. Nitzsch (pag. 340. kk.) sok hasznos egyéb tanácsai mellett a költészet fényében akarja láttatni az egyházi éneket. Otto (pag. 559.) erősen hangsúlyozza az ének jóságát s végre Hörk József, idézvén a 78-ik lapon Schleiermachernek ezen igaz mondását: „hogy lesz egy költemény egyházi énekké? Hogy jut egy költemény, melynek egyházi jelleme van, az egyház által való elismertetésre? Sehogy másképen, csak úgy, ha fölvétetik az énekes könyvbe“, — maga is hangsúlyozza az egyházi énekek fentebb már többször elmondott lényegi, benső és külső kellékeit (pag. 75. kk.).

Ime a bizonyító tanuk mellett! Sokat idéztem; ha kívánja a nt. ur, idézek többet is. A tudományok eme nagy koryphaeusainak állításai mellé legyen szabad magam részéről csak annyit oda tenni, hogy nem jó egyházi ének az, mely nem mindig közvetlenül Istenhez beszél, a magasztalás, hálaadás, bűnbevallás és kérés hangjain. Az ének egy az imádsággal (1. 72. zsoltár 20. vers), csak a külső kifejezés módja más.

Azért hívtam pedig ennyi bizonyító tanut magam mellé, hogy felhívjam a nt. urat, nézze meg az általa gyártott éneket az elmondottaknak tükrében.

Kérdem, hol van az ő énekében egy szárnyalatnyi lyrai emelkedés? Mit keres abban annak emlegetése, hogy az a harang zug, bug, hogy annak hangja érczes, messzire elhangzik, hogy az az új harang nagy harang? Mit keres abban az ilyen moralizálás:

„Ha lejár egy földi vándor órája,
S e nagy harang temetésre busan szól,
S hangjait hallva elménk arra gondol.

Hogy testünket is a sir keble várja:

Indittassunk bölcsen, szentül élni,

Tul a síron szebb hazát remélni?“

Épített az az ének valakit a gyülekezetből? Biztos róla a nt. ur, hogy az M.-Pércsen mindenek tetszését megnyerte? Én ezt nem tudhatom, de ő talán tudja. Hiszi a nt. ur, hogy örökké új, mindenektől átérzett nagy keresztyén eszme az, hogy a pércsi harangok épen, sértetlenül, száz év után is helyükön álljanak? Miért nem mindig Istenhez beszél a t. szerző ur? Ha e kérdésekre nem tud mindenkiket kielégítő feleletet adni, akkor verse rosz s nem lett volna szabad azt gyülekezete szájába adni.

Ha a jó Isten életnek kedvez s valamikor rá segít, hogy egy liturgikát adjak ki, én, épen ezen elrettentő példa hatása alatt, apodictice kimondom, hogy az énekes könyvben levő énekeken kívül semmi mást nem szabad a gyülekezet szájába adni. Azt hiszem, egyházamnak tartozom az ilyen tanítással.

És itt be is végezhetném, a mit a kérdés ezen részéről akarok mondani, ha néhány pontban újra helyre nem kellene igazitanom a nt. urat.

Első cikkemben, a 17-ik számban, beszéltem igenis a karének és a gyülekezeti énekre vonatkozó, különböző liturgikai felfogásról. De hát a nt. ur jónak látta nem érteni meg szavaimat. Karének péld. főiskolai oratoriumunkban a kántus éneke. Abban az egész gyülekezet nem vesz részt s annak az énekkarnak, mint a művészi ének istápolójának, szabad nem énekes könyvbéli énekeket is zengenie. De a nt. ur gyülekezete által énekelte a maga énekét, még pedig, ha ugyan jól vagyok értesülve (s erre nézve szívesen várom a helyreigazítást), kétszer, u. m. míg a megérkezett harangot nagy fényes ünnepélyesség között a M.-Péres alatti korcsmától bevitték a templomhoz, tehát végig az utcán, nagy processióval s néhány nappal később, a tulajdonképeni ünnepélynél.

Olyan szíves volt a nt. ur, még imádságtanomból is idézett, hogy a következetlenség vádjával sujhasson, mintha én, ki az imádságnak az egyházi beszédhez való alkalmazását sürgetem, ellene volnék az alkalmi énekek. Hol mondtam én ezt?! Imádságtanomban nem, mert oda e tárgy csak mellékesen tartozik, különben az egésznek szelleméből s pár elejtett szavából logice kivonható az (1. p. 11. s különösen 150.); liturgikámban pedig határozottan tanítom a kultuszrészek szoros egymásra vonatkozását.

Mikor pedig azt állítja, mintha én azt mondtam volna, hogy „az alkalmi vallásos énekeknek nem kell alkalmi lenni“, egyszerűleg utasítom őt 17-ik számbeli cikkem következő szavainak figyelmes elolvasására: „egy vallásos éneknek nem szükséges minden áron, minden körülményhez képest alkalmi lenni“ s ha e szavakat azután is a fentebbi mód szerint értelmezi, egyszerűleg kérem őt, vegyen egy jó logikát, melynek tanításait, úgy látszik, elfeledte s tanulja meg belőle, mi az a gondolatok distingválása.

Azt hiszi a nt. ur, hogy senki sem osztozik azon én felfogásomban, hogy templomon kívül tartott egyházi ünnepélyre sem szabad alkalmi éneket készíteni. Legyen boldog hitében, de valahogy meg ne kérdezzen egy, liturgikai el-

vek szerint működő lelkésztestület, mert keserű csalódásra ébredhet. A mi egyházunk nem adhat ki sanctionált egyházi beszédeket, — erre is reflektál a nt. ur, — de ha sanctionált alkalmi imádságokat adna ki, mint a hogy kiadta az énekes könyvet, szerintem bizony kötelezve volnánk egyedül azoknak használására. Ránk is férne, főként a sákramenti szolgálatoknál!

Azzal meg ne dicsekedjék a nt. ur, hogy az ünnepélyre nem is keresett az énekes könyvből alkalmi éneket. Ha keresett, talált volna s nem követi el egyháza, gyülekezete ellen ezt a szóban forgó s elég erős szavakkal meg nem róható merényletet.

De meg én sem volnék kénytelen még egy harmadik cikkben is foglalkozni ezzel a kelletlen tárggyal. De hát ez, nemde, csak az én dolgom!

Csiky Lajos.

(Vége köv.)

Különfélék.

Vállyi János ur, egyházkerületünk főgondnoka, mint politikai lapokból értesülünk, e hét folyamán elfoglalta helyét a főrendiházban.

Sulyok István lelkészjelölt f. hó 12-én elhagyta Edinburghot s Szegedre hivatván, ott foglal el segédlelkézi állást. Üdvözljük e fontos, mondhatjuk, missiói álláson a kitűnő ifjut; szeretettel kísérik működését s áldást kérve munkájára, tehetsége szerinti előhaladást kívánunk neki.

Lelkészválasztás. Kémerre f. hó 16-án egyhangulag Vincze Ödön makói ev. ref. segédlelkész választott meg lelkészül. Üdvözljük ugy főiskolánk volt kitűnő növendékét ez állomásán, mint az öt lelkészül választott gyülekezetet.

Kisujszállás. Both István, kisujszállási középtanodai tanár, ki e tanév megnyitásával foglalta el tanári állását, mult ápril hó 29-én tette le tudori vizsgáját a kolozsvári egyetemen, hol tanpályáját megfutotta és dicsérettel ki is érdemelte a tudori címet és oklevelet. A tárgy nyelvészeti tanulmány volt „A különös ragozásu magyar igékről“, mely kinyomatott Karczagon, Szódi Miksa könyvnyomdájában. Fő- és algymnasiumunk ifju tanárai, kiknek száma még igen kevés, bárcsak követnék e szép nagyjelentőségű példát. (K. H. L.)

Vizsgarend az 1885—86. tanév végén. Junius: 17-én reggel 8 órakor hálaadó istentisztelet a főiskola imatermében. A) A theologiai akadémián: Junius 17-től kezdve az I., II., III. és IV. éves hittanhallgatók szigorlatai az illető tudományok rendes óráin és termeiben. B) A jog- és államtudományi karnál: 1. Junius 20. délig jelentkezés az alap- és államvizsgálatok letétele végett az akadémiái igazgató tanárnál, lezkekönyv beadása mellett. 2. Junius 21. kezdve a hónap végéig alap- és államvizsgálatok a tanári gyűlésteremben. C) A gymnasiumban: Junius 16-kán délelőtt I. A) osztály az oratoriumban, I. B) osztály a VII. osztályteremben, délután II. A) o. az orat.-ban, II. B) o. a VII. osztályteremben. Junius 17-én egész nap a VII. o. az oratori-

umban, délelőtt franczia nyelv és gyorsírás a VII. osztályteremben, délután ének a VII. osztályteremben, testgyakorlat a tornahelyiségben. Junius 18-kán egész nap IV. o. az oratoriumban, III. o. a VII. osztályteremben. Junius 19-én egész nap VI. o. az oratoriumban, V. o. a VII. dik osztályteremben. Junius 20-kán a VII—I. osztálybeliek magánvizsgálata. A közvizsgálatok kezdete délelőtt 9, délután 4 órakor. D) A tanítóképezdében: Junius 25. és 26. napjain délelőtt 9—12 és délután 4—7 óráig az akadémiái VI. teremben. E vizsgákra tisztelettel meghívjuk a szüléket, érdekelteket s általában a tanügy barátait. Debreczen, 1886. május hó 14. A főiskolai igazgatóságok.

Gyászshir. Szikszay József, szalacsi ev. ref. lelkész neje, Veiterschütz Irén asszony meghalt élete 39-ik, boldog házassága 3-ik évében f. hó 5-én s eltemettetett 7-én. Béke hamvaira s vigasztalódás az özvegyen maradt jó férjnek!

Adakozásra való felhívást vettünk Erdélyből, a tordaszent-lászlói ref. egyházközség előljáróságától. A több, mint 1200 lakóval bíró, egészen magyar községet köröskörül oláhok lakják és mégis nem csak megtartotta nyelvét, vallását, hanem a belé költöző oláhokra is assimiláló hatással van. Templomot akarnak építeni. Az adományok nevezett előljáróságához f. évi decz. 31-ig küldendők be. Igen melegen ajánljuk ez ügyet t. olvasóink s általok egyházaink hitrokoni szeretetébe. Szerkesztőségünk 2 frtot küld a nemes ezélra.

Előfizetési felhívás „Az ev. tiszta-kerület püspökei“ című műre. Az egyház multját megismerni annyi, mint azon szellemet megismerni, mely az egyházat fejlődése közben mozgatta, mely annak viszonyai változására befolyt. Ezen szellem élő szellem, mely még most is hat — s ennél fogva különösen azokra nézve, kik az egyházban mint kormányzók, vezetők, működni vannak hivatva, igen fontos dolog az: ezen szellemet megismerni. A püspökök, — superintendensek, — pedig mindenkor hatalmas mozgató erői, tényezői voltak ev. egyházunkban az életnek s így azok élettörténetében egyházunk multjának egyik legérdekesebb lapját szemlélhetjük, olvashatjuk. Azt hiszem tehát, hogy kedves dolgot cselekszem általában minden ev. egyházunk iránt érdeklődő, annak multját megismerni óhajtó, ev. protestáns-sal, de különösen ev. egyházunk kormányzóival szemben, midőn a rendelkezésemre álló hiteles adatokból egy oly fontos egyházi tényezőnek, milyen magyarhoni ev. egyházunkban az ev. Tisza-kerület volt, ezen egyik legérdekesebb történeti részét megismertetem. Ezen meggyőződésem készített engemet arra, hogy amit „A sáros-zempléni esperesség története“ (Monographia) című művem összeállítása, megírása közben gyűjtöttem, — azt kibővitve, kiegészítve, kikerekítve s egész a mai napig levezetve, — közzétegyem. Történetírásnál fődolog a forrás; mást, mint a mit a hiteles, autentikus források mondanak, hirdetni, lehet ügyes meseírás, de nézetem szerint — sohasem történetírás. Ezt azért mondom, hogy megokoljam, miért tettem előbb nevezett Monographiámban s miért teszem most, hogy főképen a forrásokat szólaltatom meg, míg magam az ezekből összeállított kép megé vonulok, holott megkísérelhetném, — mint mások azt nem egyszer tették, hogy előállok én és mesélem a magam meséjét, melyet én (jól vagy rosszul) a forrásokból kiolvastam, vagy talán nagy részben azokhoz hozzá is

költve, — kiszóttam, kifundáltam. Én csak biztos adatokat kívánok nyújtani. Ezek előrebocsátása után megjegyzem, hogy a mű csak akkor fog megjelenni, ha az előfizetések útján befolyó összeg fedezendő a nyomtatás stb., szóval a kiadás költségeit. A munka ára 1 forint 50 krajczár. Az előfizetési pénzek legczélszerűbben postai pénzutasványon, czimem alatt, Eperjesre küldendők. Eperjesen, 1886. évi április hó 16-án. Hörk József ev. hittanár, a i. sz. collegiumi igazgató. — A munkás és kitünő tollu szerzőnek e fontos tárgy történelmi művét ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

Irodalmi hírek. Varga Lajos, s.-pataki theol. tanár értesít, hogy a „Keresztyén egyház történelme“ 2-ik kötetének 4-ik füzeté megjelent. Az I. kötetre 3 frttal, a II-ra 4 frttal, a III-ra 3 frttal előfizetéseket, vagy megrendeléseket még mindig elfogad. A kötetenkénti szétküldést bérmentesen teljesíti. Kósa Ede, jármii ev. ref. lelkész „Szatirák“ cz. verses füzetre hirdet előfizetési felhívást. A tiszta jövedelmet a n.-károlyi ev. ref. egyházmegye (melyben szolgál) papi özvegy-árva gyámintézete javára ajánlja föl. Az 1 frt előfiz. ár f. évi szept. 1-ig küldendő hozzá Jármiba (u. p. M.-Szalka). Lampel Róbert könyvkiadóhivatala 1 frt 20 krnyi előfiz. áron kiadja Dr. Panyák Ede gymn. tanár „A magyarországi középiskolákban 1851—1885. megjelent ösz-

szes programmértekezések repertoriuma.“ Kókai Lajos budapesti könyvkereskedő (Károly-utca 1. sz.) „Kis Lugas“ cz. alatt olcsó ifjusági irodalmi vállalatot indit meg 3—4 éves füzetekben. Egy füzet ára 20,- 50 példány megrendelésénél 18 kr. Pósa Lajos Szegeden „Gyermekversek“ cz. alatt megjelenendő könyvre hirdet előfiz. felhívást. Az aranyozott vászonkötésű könyv ára 2 frt.

Érdekes pályázati hirdetés. Egy gazdag skót uri ember, írja a „Stutt. Ev. Sonntagsbl.“ 18,000 koronát (1 korona = 2 frt 50 kr) tűzött ki mindazon katolikusoknak, kik képesek, ha csak egy szentirási helyet idézni arra, hogy Szűz Máriához kelljen imádkoznunk. 18,000 koronát annak, ki egy bibliai idézettel bebizonyítani képes, hogy az urvacsoránál csak a lelkészek vehetik a kelyhet; szintugy, hogy Péter apostol nem volt nős; vajamint, hogy Péter püspök volt Rómában, továbbá, hogy Szűz Mária idvezithet minket; s még 18,000 koronát mindannak, ki az ujszövetség egyetlen helyével is bizonyítani képes, hogy a pápa a Krisztus helytartója és Péter utódja. Sok pénz ez, mondja a szerkesztő, ha az ember összeszámítja: de nehezen juthatni hozzá.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:
Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

H I R D E T É S E K.

Pályázat

gymnasiumi tanszékekre.

A f. évi június hó 17. és következő napjain tartandó erdélyi ref. egyházkerületi közgyűlésen a kolozsvári ref. kollégium főgymnasiumánál ürességben levő s illetőleg ujon rendszeresítendő következő tanszékek. választás útján be fognak tölteni.

1. Mennyiségtani r. tanszék.

2. Magyar- és német nyelv s irodalomnak a közgyűlés által rendszeresítendő tanszéke.

E tanszék mindenikének évi javadalma: 1000, azaz egyezer frt o. é. készpénzben és vagy természetbeli szállás, vagy 200 frtnyi lakbérilletmény.

A pályázók kötelesek életkorukat, vallásukat, eddigi szolgálatukat és az illető tudományzakokra képesitetségüket okmányilag igazolni. Kérvényeiket f. é. június hó 3-ig, bezárólag, az erdélyi ev. ref. egyházkerületi igazgatótanács alólírott elnökéhez nyujtsák be.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgatótanácsának

Kolozsvártt, 1886. ápril 27-én tartott üléséből.

Szász Domokos,
ref. püspök mint elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Pályázat

gymnasiumi tanszékekre.

Folyó évi június hó 17. és következő napjain tartandó erdélyi ref. egyházkerületi közgyűlésen a sz.-udvarhelyi ref. kollégium főgymnasiumánál ürességben levő görög és latin nyelv s irodalmi rendes tanári szék választás útján be fog tölteni.

Ezen tanszék évi javadalma 1000, azaz egyezer frt o. é. készpénzben.

A pályázók kötelesek az illető tudományzakra képesitetségöket, életkorukat, vallásukat, eddigi szolgálatukat és erkölcsi viseletüket szabályszerűen igazolni. Kérvényeiket f. é. június 3-ig, bezárólag, az erdélyi ref. egyházkerületi igazgatótanács alólírott elnökéhez nyujtsák be.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgatótanácsának

Kolozsvártt, 1886. ápril 27-én tartott üléséből.

Szász Domokos,
ref. püspök mint elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.